ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Муборак тумани

2024 йил 25 январь

Косон туманлараро иқтисодий суди судьяси А.Усманов раислигида, судья ёрдамчиси Р.Зиядуллаевнинг котиблигида даъвогар Қамаши тумани фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг "Ашур Ота" фермер ҳўжалиги манфаатида, жавобгар "Эшмаматов Фарход" фермер ҳўжалиги ҳисобидан 7.129.000 сўм асосий қарздорлик ҳамда 3.564.500 сўм пеня ундириш ҳақидаги даъво аризаси бўйича ишни кенгаш вакили Д.Абдушукуров (ишончнома асосида), жавобгар вакили иштирокисиз, Жиноят ишлари бўйича Муборак туман суд биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниқлади:

Қамаши тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг "Ашур Ота" фермер хўжалиги манфаатида (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) иқтисодий судга мурожаат қилиб, жавобгар "Эшмаматов Фарход" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) ҳисобидан 7.129.000 сўм асосий қарздорлик ҳамда 3.564.500 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган кенгаш вакили, жавобгар қарздорликни тўлиқ бартараф этганлиги боис даъво талабини рад қилишни сўради.

Жавобгар вакилига суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор этилишига қарамасдан суд мажлисига келмаган.

Шунингдек, суднинг "Гибрид почта" хизмати орқали юборилганлигини тасдиқловчи маълумотномага кўра жавобгар вакилларига суд мажлиси тайинланган куни ва вақти ҳақида ҳабардор қилинган.

Шу боис суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан буён матнда ИПК) 128, 170-моддаларига асосан ишни жавобгар вакиллари иштирокисиз кўриб чиқишни лозим деб топди.

Суд тараф вакилининг низо юзасидан тушунтиришларини эшитиб, иш ҳужжатлари ва тақдим этилган далилларни ўрганиб чиқиб, муҳокама қилиб, қуйидаги асосларга кўра даъво талабларини қисман қаноатлантиришни лозим топади.

Иш хужжатлари ва суд муҳокамаси давомида аниқланган ҳолатларга кўра тарафлар ўртасида 2021 йил 4 июнда №15-сонли қишлоқ хўжалигида техника ёрдамида бажариладиган ишлар ва кўрсатиладиган хизматлар шартномалари имзоланганлиги.

Мазкур шартнома шартларининг 1.1-бандига асосан мазкур шартнома қишлоқ хўжалик экинларига агротехник муддатларда ишлов беришни таъминлаш ва кўрсатилган техник хизматлар учун 7.129.000 сўм ҳисоб-китоб қилиш амалга ошириши мажбуриятини олган.

Ушбу шартнома бўйича мажбуриятларини бажариб, даъвогар жавобгарга кўрсатилган хизматлар ва бажарилган ишларни топшириш ва қабул қилиш далолатномаси билан 7.129.000 сўмлик хизматлар кўрсатилган.

Даъвогарнинг пул маблағларини ихтиёрий қайтариш ҳақидаги огохлантириш хатлари жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Натижада тарафлар ўртасида низо келиб чиқиб, даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Суд даъвогарнинг даъво талабларини ишдаги далиллар, алоқа хизматларни кўрсатиш шартномаси шартлари ва қонун ҳужжатлари асосида ўрганиб чиқиб, уни асосли деб ҳисоблайди.

Чунки, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринда – ФК деб юритилади)нинг 8, 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Мазкур ҳолатда низо хизмат кўрсатиш шартномаси мажбуриятларидан келиб чиққан.

ФКнинг 236-моддасида мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши, 237-моддасида мажбуриятларни бажаришдан бир томонлама бош тортишга 333-моддасида қўйилмаслиги, эса қарздор айби бўлган мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун хужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб бериши белгиланган.

ФКнинг 703-моддасига кўра ҳақ эвазига хизмат кўрсатиш шартномаси бўйича ижрочи буюртмачининг топшириғи билан ашёвий шаклда бўлмаган хизматни бажариш (муайян ҳаракатларни қилиш ёки муайян фаолиятни амалга ошириш), буюртмачи эса бу хизмат учун ҳақ тўлаши кўрсатилган.

Мазкур низоли ҳолат юзасидан суд мажлиси муҳокамасида аниқланишича, жавобгар томонидан даъвогарга нисбатан хизматлар кўрсатилганлиги учун ҳақ тўланиши белгиланган бўлса-да, бироқ жавобгар томонидан кўрсатилган хизматлар учун бирор бир ҳаракатлар амалга оширилмаганлиги аниқланди.

Шу боис даъвогар томонидан шартнома мажбуриятлари бажарилиб, жавобгарга хизматлар кўрсатилган бўлса-да, бироқ жавобгар томонидан тўловлар амалга оширилмаган. Қарздорлик тарафлар ўртасида расмийлаштирилган ҳисобварақ-фактураларда ўз тасдиғини топган.

Бироқ, Муборак туман "Ҳудудий электр тармоқлари" акциядорлик жамиятининг 2023 йил 14 июнь кунидаги маълумотномасига кўра, қарздор "Муборак туман мактаб ва мактабгача таълим бўлими"нинг 2023 йил 14 июнь кунидаги қарздорлик мавжуд эмаслиги маълум қилинган.

Ушбу ҳолатда суд, даъвогарнинг 7.129.000 сўм асосий қарз ундириш талабини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар жавобгар томонидан шартнома шартлари ўз вақтида бажарилмаганлиги сабабли шартноманинг 5.2-банди талаблари бўйича пеня ҳисоблаб, жавобгардан 3.564.500 сўм пеня ундиришни сўраган.

Даъвогар ушбу пеня ундириш асоси сифатида шартноманинг 5.2-бандини кўрсатиб пеня ҳисобини келтирган, мазкур шартноманинг 5.2-бандига кўра, ижрочи томонидан бажарилган иш ва кўрсатилган хизматлар учун тўловлар ўз вақтида ўтказмаган буюртмачи, ижрочи мулжалланган ишлар ёки кўрсатилган хизмат қийматининг 25 фоиз миқдорида жарима ҳамда ҳар бир кечиктирилган кун учун 0,5 фоиз миқдорида аммо кечиктирилган тўлов сўммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня ҳисобланиши келишилганлигини инобатга олиб, мажбурият тўлиқ бажарилмаган 7.129.000 сўмнинг кечиктирилган кунлар учун 3.564.500 сўм пеня ундиришни сўраган.

ФКнинг 261-моддасига кўра неустойка жарима ёки пеня шаклида бўлиши назарда тутилган.

Қарздор мажбуриятларнинг бажарилишини кечиктириб юборганида тўлайдиган ва ўтказиб юборилган муддатнинг ҳар бир куни учун мажбуриятнинг бажарилмаган ҳисмига нисбатан фоиз билан ҳисобланадиган неустойка пеня ҳисобланади.

ФКнинг 327-моддаси иккинчи қисмида фоизлар миқдори кредитор яшайдиган жойда, кредитор юридик шахс бўлганида эса, унинг жойлашган ерига пул мажбуриятлари ёки унинг тегишли қисми бажарилган кунда мавжуд бўлган банк фоизининг ҳисоб ставкаси билан белгиланади. Қарз суд тартибида ундириб олинганида суд кредиторнинг талабини даъво қўзғатилган кундаги ёки қарор чиқарилган кундаги банк фоизининг ҳисоб ставкасига қараб қондириши мумкинлиги назарда тутилган.

Суд, даъвогарнинг мазкур пеня ундириш ҳақидаги талабини муҳокама этиб, қуйидаги асосларга кўра пеняни қисман қаноатлантиришни лозим деб топади.

Чунки, Қамаши тумани "Ашур Ота" фермер хўжалигининг 2024 йил 25 январь кунидаги маълумотномасига кўра, жавобгар "Эшмаматов Фарход" фермер хўжалиги қарздорлик мавжуд эмаслиги маълум қилинган.

Шу сабабли суд, даъвогарнинг асосий қарз ҳамда пеня ундириш талабини рад қилишни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринда ИПК деб юритилади)нинг 66-моддасига асосан иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳаҳидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал ҳилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатлар мавжудлиги ёки мавжуд эмаслигини аниҳлайди. Бундай

маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, гувоҳларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришлари билан аниҳланади.

ИПКнинг 72-моддасида қонунчиликка мувофиқ муайян далиллар билан тасдиқланиши керак бўлган иш ҳолатлари бошқа далиллар билан тасдиқланиши мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекснинг 74-моддасини биринчи қисмида, суд далилларга ишнинг барча ҳолатларини жамлаб, уларни суд мажлисида қонунга амал қилган ҳолда ҳар томонлама, тўлиқ ва холис кўриб чиқишга асосланган ўз ички ишончи бўйича баҳо бериши белгиланган.

ИПКнинг 118-моддасига асосан суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда юкланади, шунингдек, ушбу модданинг 3- қисмида даъвогар тўлашдан белгиланган тартибда озод қилинган давлат божи, агар жавобгар бож тўлашдан озод қилинмаган бўлса, қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда жавобгардан республика бюджетига ундирилиши белгиланган.

Суд, ушбу ҳуқуқ нормаларини қўллаб, даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни, жавобгар ҳисобидан даъвогар фойдасига олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати, республика бюджетига 340.000 сўм давлат божи ундиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 8, 234, 236, 237, 261, 327, 703-моддаларини ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 66, 72, 74, 118, 170, 176-180, 186, 192-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилди:

Даъвогарнинг даъво аризаси рад қилинсин.

Жавобгар "Эшмаматов Фарход" фермер хўжалиги хисобидан:

Даъвогар "Ашур Ота" фермер хўжалиги фойдасига 34.000 сўм почта харажати;

Республика бюджетига 340.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳароридан норози томон бир ой муддатда апелляция тартибида шикоят бериши (протест келтириши) мумкин.

Судья А.Усманов

